

Mot en bättre samlevnad mellan människan och vargen

VargLIFE

Projektets officiella namn: Toward better human coexistence with wolves
(LIFE BOREALWOLF)

LIFE18 NAT/FI/000394

01.10.2019–30.09.2025

Genomförare

Finansiärer

- Europeiska unionens LIFE program: 3,017 miljoner euro
- Jord- och skogsbruksministeriet: 720 000 euro
- Miljöministeriet: 50 000 euro
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf 30 000 euro*
- Genomförandeorganisationernas egen finansiering: 1,697 miljoner euro
- Projektbudgeten sammanlagt: 5,513 miljoner euro

* MTK rf finansierade åtgärder för att skydda tamdjuren och förebygga vargangrepp.

Jord- och skogsbruksministeriet

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Pärmbild: Katja Ronkainen

Layout: Kaskas Media Oy

Rapporten har utarbetats av projektet VargLIFE (LIFE BOREALWOLF, LIFE18 NAT/FI/000394). Projektet svarar för det innehåll som det producerar. Europeiska kommissionen eller CINEA ansvarar inte för materialet eller för användning av data i materialet.

Innehåll

Mot en bättre samlevnad mellan människan och vargen...	4
Vargarna i Finland	6
VargLIFE projektets resultat.....	9
Insamling av DNA-prover av vargar och stamuppföljning	10
Förebyggande av skador.....	16
Viltpatrullen bestående av polis och jakt- och fiskeövervakare	20
Växelvekan och samarbete i vargområdena.....	24
Modellverktyg för förvaltningen av vargstammen....	28
Kommunikation.....	32
Hur tänker finländarna om vargen?	36
VargLIFE projektets viktigaste resultat	38

Det är viktigt att människorna upplever att de kan leva med mötena.

Bild: Katja Ronkainen

Mot en bättre samlevnad mellan människan och vargen

I långa tider fanns vargar framför allt i östra Finland. Under de senaste tio åren har arten brett ut sig västerut och har etablerat sej särskilt väl i sydvästra Finland där det finns gott om föda i form av vit-svanshjortar och rådjur. Vargar som rör sig i områden där människor bor ger upphov till oro, rädsla och orsakar ibland skador på hundar och husdjur.

Vargen är ett politiskt djur. Arten diskuteras häftigt och det finns olika synpunkter på hur vargstammen ska förvaltas. Ofta dras diskussionen till sin spets i åsikter som går isär när det gäller skydd av och jakt på varg. För de flesta finländare påverkas vardagen knappt alls av vargen, men livet för medborgare och näringsidkare i vargområden kan påverkas mycket av vargens närvaro.

Vargen har klassificerats som en starkt hotad art i Finland. Det är svårt, om inte till och med omöjligt, att uppnå och upprätthålla en livskraftig vargstam om medborgarna inte upplever att de kan leva sida vid sida med vargen.

Vad innebär samlevnad?

I det här sammanhanget innebär lyckad samlevnad att människan och vargen bor i samma område, men så att båda utsätts för så lite besvär som möjligt till följd av det. Samlevnad kräver inte att problemsituationer avlägsnas fullständigt, utan en förmåga att kontrollera och förebygga möten med vargar. Det är viktigt att människorna upplever att de kan leva med mötena.

Trots samlevnaden behöver man inte tolerera varg på sin egen gård. Samlevnad fungerar till exempel när en medborgare som är orolig över vargspår kontaktar rätt myndighet eller identifierar och avlägsnar faktorer som lockar vargen från sin gård, som till exempel avfall som kan utgöra föda. Det som behövs är ett samarbete mellan medborgare, rovdjurskontaktpersoner och viltmyndigheter. Genom samarbetet kan de lokala vargarna följas upp, besök på gårdar kan aktivt förebyggas och upprepade besök på gårdar kan åtgärdas innan vargen utgör en fara.

VargLIFE

Projektet VargLIFE, som inleddes 2019 och finansierades av EU LIFE, (LIFE BOREALWOLF på engelska) främjade växelverkan på lokal nivå, tog fram verktyg för att förebygga skador som orsakas av varg och informerade om vargen och dess beteende. Projektet avslutades 2025.

PROJEKTET VARGLIFE HADE TRE HUVUDSAKLIGA MÅL:

1. Minska de negativa följderna av vargens närvaro, som rädsla, oro och skador på hundar och husdjur.
2. Öka acceptansen för vargen i samhället.
3. Utveckla verktyg för förvaltningen av vargstammen, som att förebygga att varg dödas olagligt.

Projektet VargLIFE var en gemensam ansträngning av fem aktörer

Naturresursinstitutet var koordinator för projektet. Dess uppgift var att se till att projektet genomfördes, följa upp åtgärder, rapportera, förvalta ekonomin och kommunicera. Dessutom utvecklade Naturresursinstitutet DNA-uppföljningen och modellverktyg för förvaltningen av vargstammen samt deltog i att utveckla nätverket av rovdjurskontaktpersoner.

Finlands viltcentral koncentrerade sig på förebyggande av skador orsakade av varg och samarbete i vargområden. Den utvecklade nätverket av rovdjurskontaktpersoner och revirsarbetsgrupper. Dessutom samarbetade VargLIFE-planerarna från viltcentralen med invånarna i vargområdena.

Forststyrelsen deltog i både kommunikation och jakt- och fiskeövervakning. Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakare utgjorde den ena halvan av viltpatrullen i östra Finland. Forststyrelsen ansvarade också för evenemang som arrangerades för journalister.

Polisinrättningen i Östra Finland koncentrerade sig på jakt- och fiskeövervakning. Den andra halvan av vildmarkspatrullen utgjordes av polisen.

Finlands naturskyddsförbunds Nylandsdistrikt (FNF Nyland) arrangerade 2022 och 2023 evenemang för allmänheten och media samt skolbesök i Västnyland.

Aktörerna samarbetade tätt över ansvarsgränserna. Ungefär 65 olika personer arbetade med projektet VargLIFE, och av de uppdragen var sju på heltid.

Projektets teman

Insamling av DNA-prover av vargar och uppföljning

Växelverkan och samarbete i vargområdena

Viltpatrull bestående av polis och jakt- och fiskeövervakare i östra Finland

Förebyggande av skador

Modellverktyg för förvaltningen av vargstammen

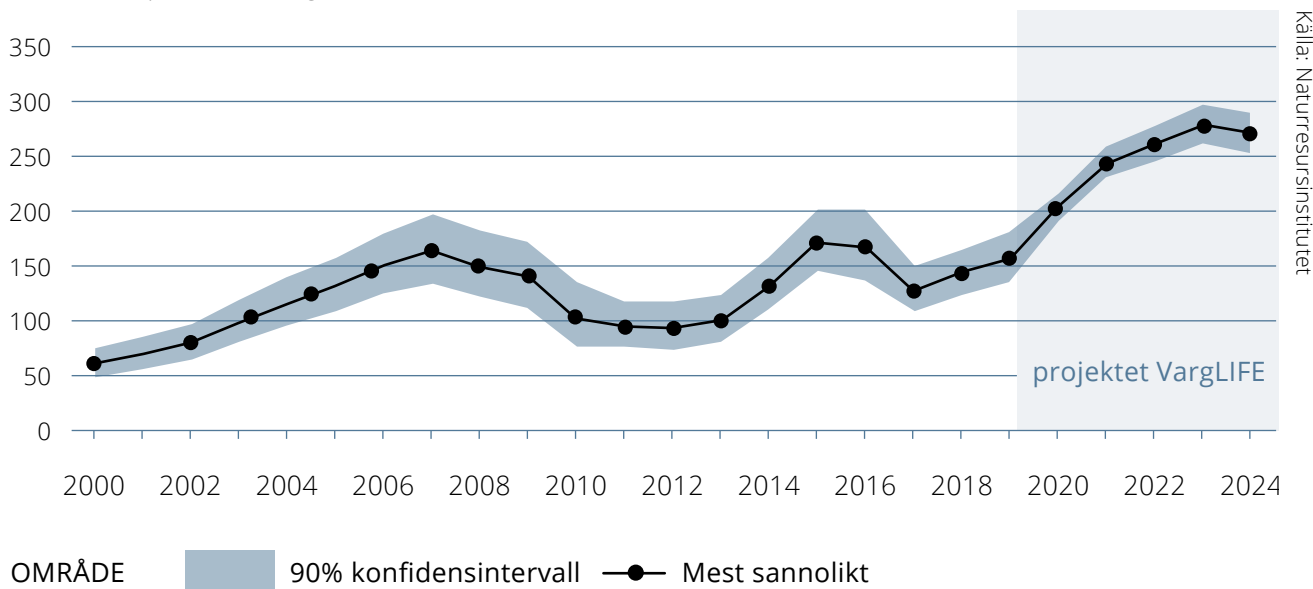
Kommunikation

Vargarna i Finland

Vargstammen har vuxit under projektet VargLIFE.

Enligt den nyaste beståndsberäkningen från Naturresursinstitutet fanns det omkring 277–321 vargar i Finland i mars 2024 (med en sannolikhet på 90 procent). Beståndsberäkningen är en årlig beräkning av vargstammens storlek och utbredning och utförs av Naturresursinstitutet, men materialet för beräkningen består bland annat av vargobservationer som medborgare gjort och rovdjurskontaktpersoner registrerat, samt resultatet av DNA-prover av vargar.

Vargstammen i Finland uppskattades till 277-321 individer år 2024

Figur 1. Antalet vargar i Finland 2000–2024. Bilden visar det mest sannolika värdet och ett konfidensintervall på 90 procent. Värdet gäller vargstammen med revir inom Finlands gränser i mars, så vargarna i gränsflockar finns inte med på bilden. Denna beskrivning av stammens utveckling hänförs till beskrivningen i projektansökan och skiljer sig därför från beskrivningen av antalet vargar i hela landet.

Figur 2. Kartor över vargreviren under 2019 och 2024. Gränsen till renskötselområdet är utmärkt för att betona att Projektet VargLIFE utfördes söder om renskötselområdet.

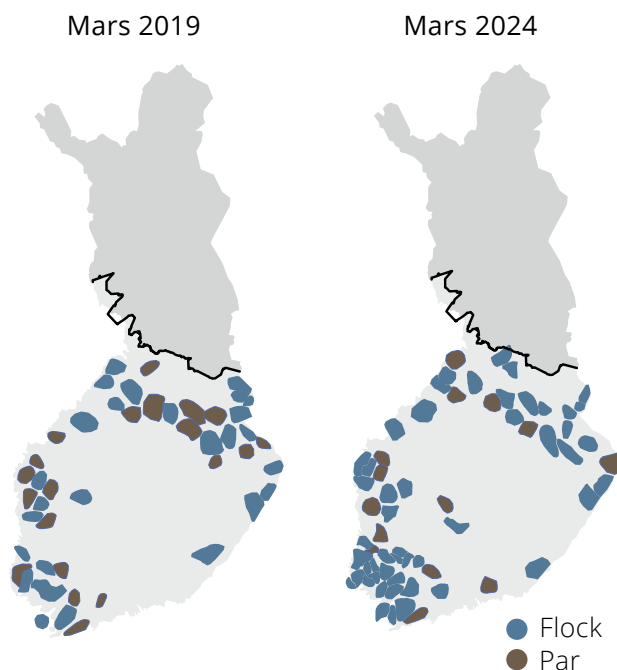

Bild: Mari Tikkunen

Vargen är ett hunddjur som lever i flock

Vargen är ett stort hunddjur som lever största delen av sitt liv i en familjeflock. Vargen är mycket anpassningsbar och klarar sig i många olika slags livsmiljöer.

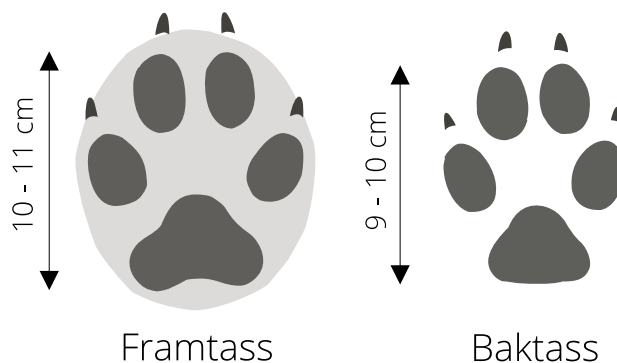
Den är ett rovdjur som jagar stora däggdjur. Dess huvudsakliga bytesdjur är hjorddjur, så som älg och vitsvanshjort.

Vargar lever i flockar som har egna revir. Ett vargpar lever tillsammans hela livet, och om paret inte störs lever de inom samma revir på ungefär samma plats från år till år. Storleken på reviren varierar, men diametern på ett medelstort vargrevir i Finland är 25–40 kilometer. Vanligen bor avkomman på reviret där de föddes i ett eller två år.

På vårvintern lämnar vargarna flocken de föddes i för att leta efter en partner och ett eget revir. Vargarnas vandringsvägar kan sträcka sig från tiotals till så mycket som tusentals kilometer. Oerfarna, unga vargar rör sej oftare än vuxna vargar i närheten av bebyggelse. Med tiden lär de känna det nya reviret och gårdsbesöken minskar vanligen.¹

Vad innebär förvaltningen av vargstammen?

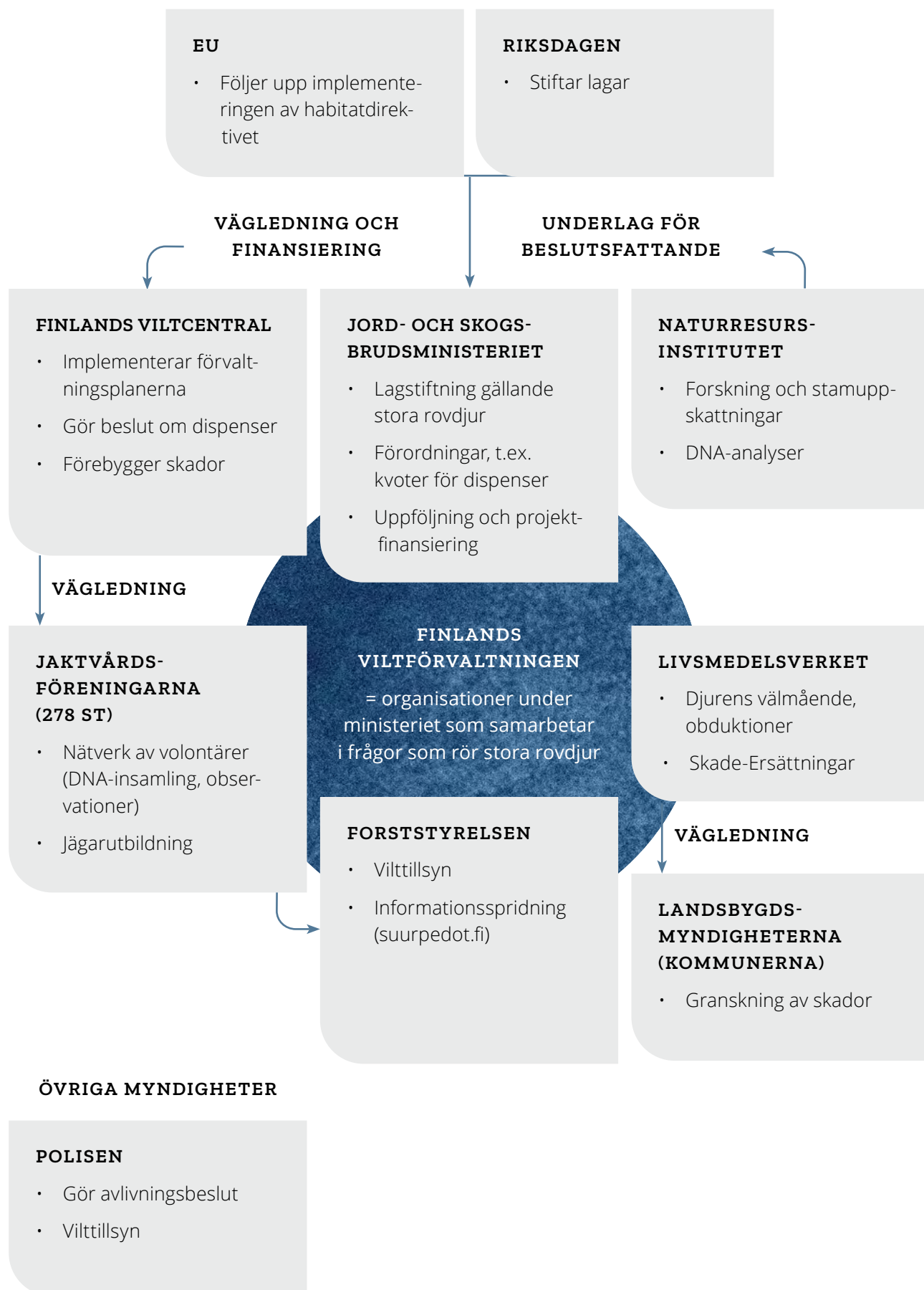
Med förvaltningen av vargstammen menas åtgärder som vidtas för att försöka upprätthålla vargstammen och dess utveckling långsiktigt och målinriktat. I Finland är målet med förvaltningen av stora rovdjur att säkerställa att arten förblir en del av naturen. Nationella förvaltningsplaner har utarbetats för alla de fyra arterna av stora rovdjur. I planerna presenteras åtgärder med syfte att sammanföra målen för artskydd med behoven hos människorna som bor på samma områden som stora rovdjur. Ett viktigt underlag för förvaltningen är tillförlitlig och uppdaterad information om artens biologi och ekologi

Figur 3. Vargens tassavtryck

¹ Kojola, I., Hallikainen, V., Mikkola, K., Gurarie, E., Heikkinen, S., Kaartinen, S., Nikula, A., & Nivala, V. (2016). Wolf visitations close to human residences in Finland: The role of age, residence density, and time of day. *Biological Conservation*, 198, 9-14.

Vem bestämmer om vargar i Finland?

VargLIFE projektets resultat

Insamling av DNA-prover av vargar och stamuppföljning

DNA ger information om vargarna som vi inte kan få på annat sätt. Myndigheter, viltförvaltningen, beslutsfattare och medborgare har nytta av information om vargstammens storlek och utbredning.

Såväl forskare som medborgare saknar information om hur vargarna rör sig och förökar sig. Var går gränserna för flockens revir? Har det fötts valpar inom reviret? Varifrån har en ung varg vandrat hit? Har samma varg rört sig i området tidigare eller är den bara på genomresa? De här frågorna besvaras med hjälp av DNA-prover.

DNA undersöks vanligtvis från vargens avföring. Då och då fås prover från vargurin som tagits tillvara ur snö eller från bitmärken på byten. Från döda vargar tas vävnadsprover.

I Finland har DNA-prov av vargar samlats in sedan 2013, men bara från en del av vargreviren.

Målet

Målet: Utöka insamlingen av DNA-prov av vargar till så gott som alla permanenta vargrevir.

Åtgärder

- Nya DNA-provsinsamlare utbildades årligen.
- Kommunikationen om DNA-provsinsamling och DNA-analys och dess resultat blev effektivare.
- DNA började analyseras med en ny SNP-metod som är exaktare än den tidigare.

Myndigheter, viltförvaltningen, beslutsfattare och medborgare har nytta av information om vargstammens storlek och utbredning.

Resultat

ANTALET FRIVILLIGA ÖKADE

Fältarbetare på Naturresursinstitutet och Finlands viltcentral samt ett gäng frivilliga letade spår och efterlämningar av varg. Inom projektet utbildades fler frivilliga för att utöka insamlingen. Utbildningar för frivilliga DNA-provsinsamlare ordnades årligen. Åren 2020–2024 anmälde sig över 600 personer till utbildningarna och utbildningsvideorna sågs nästan 1 000 gånger. Andelen prov som samlas in av frivilliga ökade från 20 procent av den totala mängden prov (vintern 2018–2019) till 63–70 procent (vintern 2021–2024).

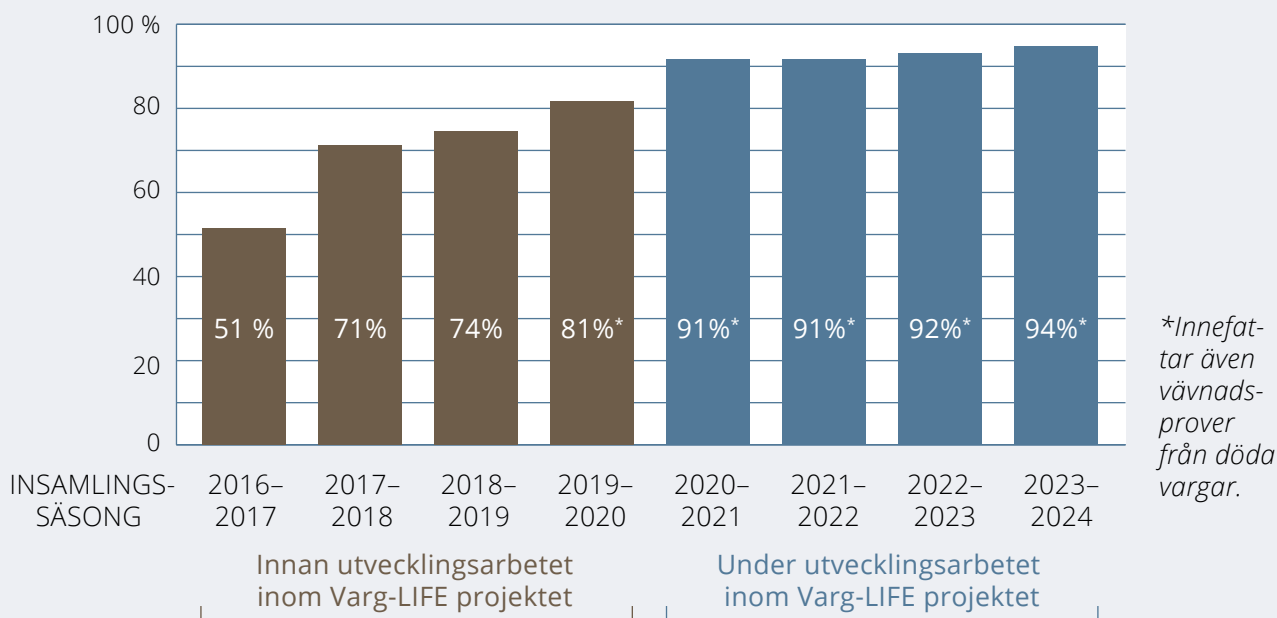

Vargavföring. Bild: Jaakko Alalantela

DNA SAMLADES IN FRÅN UNGEFÄR 90 PROCENT AV VARGREVIREN

Under projektets gång växte vargstammen och nya vargrevir bildades i Finland. Under projektets gång analyserades minst ett DNA-prov från 86–94 procent av reviren. Sammanlagt samlades 5 922 DNA-prov in under projektet.

Figur 4. Andel (%) av etablerade vargrevir från vilka minst ett DNA-prov har samlats in.

DNA -insamling i Ullava. Bild: Mikael Luoma

DNA -prov. Bild: Riikka Hurri

EFFEKTIVARE KOMMUNIKATIONEN KRING DNA - INSAMLINGEN AV VARG

Kommunikationen om nätverk av frivilliga, DNA-analyser och resultat spelade en viktig roll i att utöka provinsamlingen.

Neutral faktabaserad information som grund för vargdiskussionen motiverade många DNA-provsinsamlare. Dessutom är medborgarna intresserade av vargindivider i deras egna områden och individernas historia. Inom projektet sammanfördes DNA-resultaten årligen för varje revir, och den här informationen spreds framför allt via lokal- och regiontidningar.

Under projektet förnyades den gamla webbtjänsten Riistahavainnot.fi i samarbete med slutanvändarna. På den nuvarande tjänsten [Luonnonvaratieto.luke.fi](https://luonnonvaratieto.luke.fi) publiceras information om när insamlingssäsongen börjar och slutar och där presenteras även resultaten i en karttjänst. År 2024 besökte mer än 98 000 personer webbplatsen och tog del av DNA-resultaten och observationerna av stora rovdjur.

Dessutom är medborgarna intresserade av vargindivider i deras egna områden och individernas historia.

Vargavföring på vägen. Bild: Antti Härkälä

DNA -analys. Bild: Terhi Iso-Touru

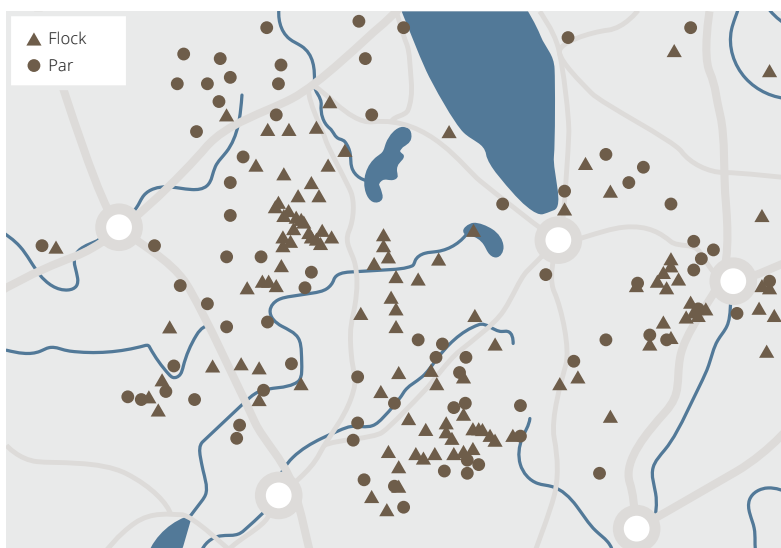

HUR IDENTIFIERAS GRÄNSERNA FÖR VARGREVIREN MED HJÄLP AV DNA-RESULTAT? EXEMPEL FRÅN LETALA, VIRMO OCH YLÄNE REVIR

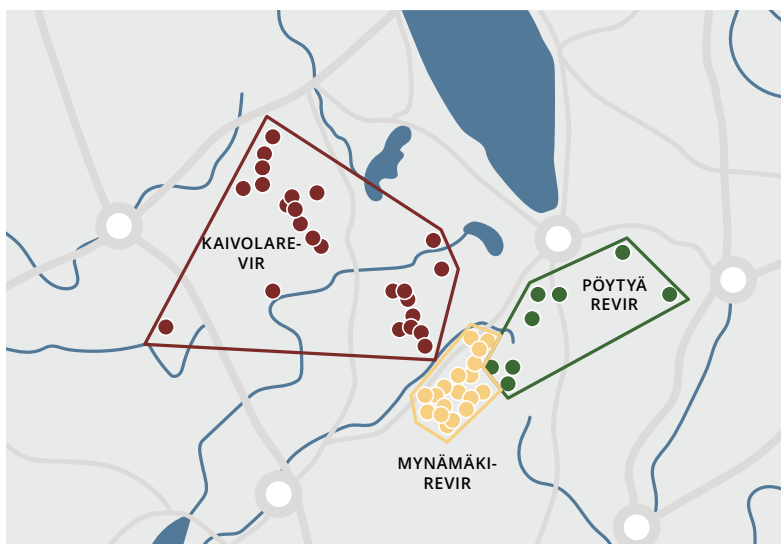
Tassu är Naturresursinstitutets rovdjursobservationssystem där rovdjurskontaktpersoner registrerar sina observationer. Observationerna som rapporteras i Tassu är grundstenen för beståndsberäkningen. Utmaningar uppstår till följd av att man av observationerna inte med säkerhet kan identifiera vilken individ som har observerats. En vargflock rör sig över ett stort område och flockmedlemmarna rör sig inte alltid tillsammans. Det här gör det svårare att identifiera flockar och särskilja dem på basen av observationer.

Lyckligtvis kompletterar DNA-resultaten och Tassu-observationerna varandra. DNA-resultaten visar vilka prover som kommer från samma vargindivid och var den har rört sej.

Det faktum att vargpar och vargflockar har sina egna permanenta revir som de försvarar från andra vargar gör det lättare att tolka DNA-resultaten. Om DNA-prov från olika vargindivider upprepade gånger hittas i samma område kan man konstatera att de vargarna tillhör samma flock. Samtidigt kan man rita upp riktgivande revirgränser.

Figur 5. Vargflock och -par registrerade i Tassu -tjänsten under 1.8.2019-28.2.2020. Paren är märkta med en cirkel och flockarna med en triangel.

Figur 6. Analyserade DNA-prover från samma område och estimate-rade revirgränser.

Förebyggande av skador

Vargar dödar och skadar hus- och produktionsdjur i Finland varje år. För att samlevnaden mellan människor och vargar skall fungera är det viktigt att ta fram fungerande metoder för att skydda husdjuren.

Söder om renskötselområdet skadar vargarna främst får. Idag registreras ungefär 400–500 får som dödas av vargar varje år. Dessutom betalar staten årligen ersättning för ungefär 50 hundar som skadats eller dödas av varg. Det är oftast jakthundar som arbetar långt från människan som dödas av varg.

Husdjur kan skyddas från rovdjur på många sätt. Till exempel ett rovdjursstängsel med el som är korrekt uppsatt och underhålls regelbundet är ett effektivt skydd för djur på bete.¹ Men alla skydds-metoder passar inte alla gårdar. Lösningarna måste skraddarsys för varje enskild situation i enlighet med produktionsinriktningen, terrängen och var betesmarken ligger.

Målet

Minska skadorna på husdjur och hundar genom att utveckla verktyg och sprida kunnskap om att skydda djuren.

Åtgärder

- Planerare från Finlands viltcentral besökte gårdar och planerade skydd för djuren tillsammans med gårdsägarna.
- Nya skrämanordningar importerades till Finland, och deras effektivitet testades i samarbete med gårdsägarna. Djurgårdar hade möjlighet att ansöka om material för rovdjursstängsel från viltcentralen, vilket finansierades av projektet VargLIFE.
- Vargskyddsvästar för jakthundar testades tillsammans med jägare.

¹ Pellikka, 2020: An evaluation report on the best damage mitigation practices used in wolf conservation. SusiLIFE-hankkeen raportti: [lukepublic.blob.core.windows.net/\\$web/MNGMT/COMM/gold/susilife/SusiLIFE_livestock-best%20practice-report_final.pdf](https://lukepublic.blob.core.windows.net/$web/MNGMT/COMM/gold/susilife/SusiLIFE_livestock-best%20practice-report_final.pdf).

Resultat

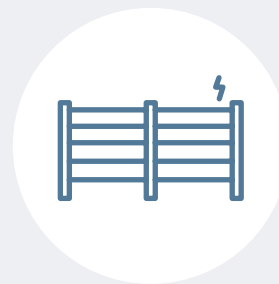
fler än 270
gårdsbesök

168 vilt- och
övervakningskameror

184 ljud- och
ljusskrämmor

72 km rovdjursstängsel
med el

DJURGÅRDAR FICK STÖD OCH HJÄLP

Det är viktigt att oron som djurgårdsägare känner tas på allvar, och att människor inte lämnas ensamma med utmaningarna. Det har funnits ett tydligt behov av rådgivning och stöd, vilket de talrika gångerna projektplanerna har kontaktats är ett bevis på.

Ofta är utmaningen att rovdjursstängsel för att skydda djuren skaffas först efter att en skada skett. Inom projektet antogs därför ett förebyggande förhållnings-sätt: När betessäsongen inleddes kartlade planerna gårdarna där risken för vargskador är stor och kontaktade gårdsägarna.

Djurgårdsägarna upplevde samarbetet med projektet som smidigt och att utrustningen som de lånade av projektet, framför allt kameror och nätstängsel med el, huvudsakligen var till nytta. Enkäten som skickades till djurgårdarna besvarades av 53 gårdsägare, och av dem upplevde 89 procent att de även i fortsättningen skulle ha behov av de åtgärder som vidtagits inom projektet.

Besök på Fårfarmen. Bild: Mari Lyly

NYA SKYDDSMETODER GJORDE VERKTYGSLÅDAN MÅNGSIDIGARE

Inom projektet testades också nya skyddsmetoder. Med hjälp av GPS-halsband på fåren som registrerade deras rörelser kunde man ingripa i ett tidigt skede. Vilt- och övervakningskameror användes för övervakning längs med betesmarkernas stängselområden. Flagglinor och olika ljud- och ljusskrämmor användes för att skrämma bort rovdjuren.

På de flesta gårdarna skedde inga skador efter att skyddsmetoderna tagits i bruk. Gårdsägarna var mycket intresserade av att testa olika hjälpmetoder för svåra situationer.

Ljud- och ljusskrämmor. Bild: Mari Tikkunen.

Trots åtgärderna inom projektet ökade antalet får som skadats av varg. Troligen beror fenomenet på att vargstammen har vuxit i framför allt västra Finland, där det finns många fårfarmar. Det är omöjligt att ta reda på hur mycket skadorna skulle ha ökat om det inte var för projektet. Planerarnas arbetsfält var stort och tre personers arbetsinsats räckte inte för att hjälpa alla djurgårdar. Framför allt under betessäsongen ringde planerarnas telefoner oavbrutet och efterfrågan var större än hjälpen som kunde erbjudas.

VARGSKYDDSVÄSTAR FÖR JAKTHUNDAR VISADE SIG VARA LÄMPLIGA FÖR FINLÄNSKA FÖRHÅLLANDEN

Projektet testade skyddsvästarnas funktionalitet under finska jaktförhållanden under jaktsäsongen 2024–2025. 200 hundekipage deltog i testet. Erfarenheterna var huvudsakligen positiva: västarna ökade trygghetskänslan och ansågs vara ett bra sätt att minska risken för vargskador.

Två västmodeller utrustade med skärskydd och stålpiggar användes i testet. Under försöket attackerades en hund som bar västen av en varg, men överlevde med lindriga skador. De flesta hundarna vande sig väl vid västarna, och de visade sig även skydda mot andra faror än vargar. Utmaningar var relaterade till västarnas passform och styvhet, och vissa testare tyckte att västarna var tunga när de blev blöta. Försöket ökade medvetenheten om skyddsvästar. Mer än hälften av deltagarna hade en mer positiv inställning till västarna än tidigare, och majoriteten ville göra anspråk på västen de lånat.

METODER FÖR ATT SKYDDA TAMDJUR I EN ENDA VERKTYGSLÅDA

Verktygslådan fungerar som en praktisk handbok för tamdjursuppfödare. Den sammanför ett brett spektrum av metoder för att skydda tamdjur från skador orsakade av vargar, men även av andra stora rovdjur.

Ett elektrifierat rovdjursstängsel är det mest tillförlitliga sättet att skydda djur, men det kräver korrekt installation och regelbundet underhåll och är inte lämpligt för alla platser. Andra viktiga skyddsmetoder inkluderar mobila nattstängsel, flagglinor, viltkameror, vallhundar och ljud- och ljusskrämmor. Handboken tar även upp andra förebyggande metoder, såsom att följa upp djur med GPS-halsband eller att ändra sättet att driva tamdjursuppfödning.

Skyddet av tamdjur kan effektiveras genom att kombinera olika skyddsmetoder. Handboken betonar vikten av att ta hänsyn till gårdsspecifika behov då man väljer bland metoderna. Vissa av lösningarna kan bli nödvändiga vid ett rovdjursangrepp, då behovet för snabba lösningar för ytterligare skydd för djuren är akut.

Skyddsväst. Bild: Juha Tissari

Viltpatrullen bestående av polis och jakt- och fiskeövervakare

Viltpatrullen arbetade i östra Finland fram till slutet av 2024. Patrullen som bestod av en polis och en jakt- och fiskeövervakare stödde lokalinvånarna i problemsituationer relaterade till stora rovdjur och synliggjorde jakt- och fisketillsynen.

Vargen förökar sig effektivt, men trots det växer vargstammen långsamt. Att stammen växer långsamt beror inte bara på naturliga dödsfall, trafikolyckor och laglig jakt. Forskning visar att en anledning till att vargstammen växer långsamt är illegalt dödande, men de som misstänks för brotten åker sällan fast.¹

En anledning till att varg dödas olagligt är troligen en frustration över myndigheternas förmåga att sköta de konflikter som orsakas av vargar och andra stora rovdjur. Det är till exempel polisens uppgift att driva bort eller avliva rovdjur som orsakar fara. Viltcentralen, å sin sida, tar itu med individer som upprepade gånger orsakar skador genom att bevilja tillstånd för att driva bort dem och/eller genom att bevilja en dispens.

Målet

Förebygga, avslöja och bekämpa jaktbrott, i synnerhet illegal jakt på stora rovdjur, och ge rådgivning och stöd till medborgarna för att minska eller få slut på problemsituationer relaterade till stora rovdjur.

Åtgärder

- Viltpatrullen bestående av en polis och en jakt- och fiskeövervakare gav rådgivning och stöd till medborgare, djurgårdsägare, markägare och personer som rör sig i naturen om att lösa eller minska problemsituationer relaterade till stora rovdjur.
- Patrullen utförde mångsidig allmän tillsyn i glesbygden och riktad myndighetsövervakning till exempel i områden där stora rovdjur tidigare har dödats illegalt.

¹ Pohja-Mykrä, M., & Kurki, S. (2013). Suurpetopoliittikka kriisissä: salakaadot ja yhteisön tuki.

Jakt- och fiskeövervakare. Bild: Jaakko Alalantela

Resultat

LOKALINVÅNARNA FICK HJÄLP BLAND ANNAT GÄLLANDE ROVDJURSBESÖK PÅ HEMGÅRDEN

Patrullen handledde medborgarna och gav råd om utmaningar relaterade till stora rovdjur och granskade till exempel ett fall där en björn hade förstört en biodling. Med hjälp av spår i snön kunde patrullen till exempel reda ut anledningar till vargbesök kring gården och hur situationen kunde lösas. Ibland handlade det om att avlägsna föda (till exempel avfall eller efterbörd av husdjur) som vargarna lockades av i närheten av gården, ibland följde patrullens polis upp storviltsassistentens (SRVA) bortdrivning- eller avlivningsförsök. Enligt den respons som projektet erhöll var medborgarna nöjda med patrullens insatser.

Med hjälp av spår i snön kunde patrullen till exempel reda ut anledningar till vargbesök kring gården och hur situationen kunde lösas.

1 073st

Granskade jakt- och vapentillstånd under jakttillsynen

228st

Fisketillsyn

74st

Observationer som registrerats i Tassu

49st

Insamlade DNA-prov av varg

25st

Brottsanmälan (jaktbrott)

22st

Bötesförfarande (jaktbrott)

23st

Brottsanmälan (andra brott)

34st

Bötesförfarande (andra brott)

Nyckeltalen beskriver patrullens totala prestation under en femårsperiod. Vargrelaterade brott förekom sällan.

DEN INTENSIFIERADE TILLSYNEN ÖKADE RISKEN FÖR ATT ÅKA FAST FÖR JAKTBROTT

Tyngdpunkten för patrullens allmänna tillsyn var övervakning av innehav av skjutvapen, jaktmetoder som används vid jakt och huruvida jakt utförs lagligt. Dessutom kontrollerade patrullen huruvida vapen transporterades korrekt i fordon.

Den riktade tillsynen utfördes planmässigt och baserat på information i områden där man visste att varg rörde sig och där jaktbrott tidigare observerats. Tipstelefonen som etablerats för att samla in information användes flitigt. Patrullen kontaktades många gånger om störningar som utförts mot varg eller olagligt dödande av varg. Med hjälp av den riktade tillsynen ökade sannolikheten att åka fast och brott förebyggdes. Under projektet uppstod åtminstone två nya vargrevir i områden där patrullen rörde sig ofta.

Jakt- och fiskeövervakare i fält.
Bild: Kimmo Örn.

VILTPATRULLEN TOG ITU MED ILLEGALA ÅTLAR

I samband med den allmänna tillsynen kontrollerade patrullen kända lagliga och illegala åtelplatser där stora rovdjur och andra vilda djur matades. Patrullen upptäckte att framför allt illegala åtlar lockade stora rovdjur till närheten av bebyggelse, vilket i sin tur gav upphov till problem. Under projektets gång visade det sig att tillsynsåtgärderna minskade antalet illegala åtlar i synnerhet i Norra Karelen.

Projektets viltpatrull.
Bild: Jaakko Alalantela

SAMARBETET MELLAN TILLSYNSMYNDIGHETERNA UTVECKLADES

Samarbete mellan tillsynsmyndigheterna, det vill säga polisen, Forststyrelsen, gränsbevakningsväsendet och tullen, gör jakt- och fiskeövervakningen effektivare. Samarbetet mellan myndigheterna utvecklades under projektets gång speciellt inom avslöjande och bekämpande av jaktbrott relaterade till stora rovdjur.

UTREDNINGEN AV JAKTBROTT FÖRBÄTTRADES

Inom projektet utvecklades också myndigheternas kompetens. Expertisen när det gäller att utreda jaktbrott hade försämrats på polisinsrättningarna. Om polisens brottsutredare inte genom utbildning, erfarenhet eller intresse är bekant med bestämmelserna i jaktlagen och jaktförordningen kan hen uppleva att det är svårt att bedöma om någon händelse till exempel överskrider tröskeln för misstanke om jaktbrott. De utmaningar som polisen ställs inför under utredningarna har bidragit till att en del medborgare anser att jaktbrott inte utreds aktivt.

Inom projektet togs en landsomfattande fortbildning fram om utredning av djurskydds- och jaktbrott. Under 2023 och 2024 deltog ungefär 80 personer inom polisen, gränsbevakningsväsendet och tullen samt åklagare, tingsdomare och tillsynsveterinärer i utbildningen. Polisinsrättningen i Östra Finland stärkte sin brottsutredning genom rekrytering med fokus på djurskydds- och jaktbrott.

Viltpatrullen. Bild: Juha Tissari

Växelnätverk och samarbete i vargområdena

Samarbete och diskussion mellan medborgare, rovdjurskontaktpersoner och myndigheter minskar rädslan, oron och skadorna relaterade till vargen. Med hjälp av samarbetet sprids information om vargstammen och bra metoder för att skydda hus- och produktionsdjur.

I Finland finns det nätverk som har i uppgift att förmedla information om vargen från lokal nivå till forskare och myndigheter och tvärtom. Sådana nätverk är rovdjurskontaktpersonernas nätverk och revirsamarbetsgrupperna.

Rovdjurskontaktpersonerna är lokala och utbildade volontärer, vanligen jägare, som kontrollerar rovdjursobservationer som gjorts av medborgare och registrerar dem i systemet Tassen. Tassen -observationerna är grundstenen för stamberäkningen för de stora rovdjuren. Dessutom spelar observationerna en viktig roll när det gäller till exempel beslut om skolskjutsar. I Finland finns ungefär 2 400 rovdjurskontaktpersoner.

I revirsamarbetsgrupperna samlas till exempel lokala representanter för kommunen, viltvårdsföreningar och naturskyddsföreningar samt boskapsuppfödare för att diskutera frågor kring vargen. Grupperna delar aktuella lägesbilder av vargsituationen i området, planerar lokala åtgärder och främjar en dialog mellan viltförvaltningen, forskningen och medborgarna.

Målet

Stärka nätverket av rovdjurskontaktpersoner genom att förnya utbildningen för uppdraget och utveckla verksamheten inom revirsamarbetsgrupperna.

Åtgärder

- Utbildningsmaterialet för rovdjurskontaktpersoner uppdaterades och gjordes till en webbkurs som är öppen för alla.
- Nytt stödmaterial togs fram för revirsamarbetsgrupperna och grupperna fick hjälp med att bilda nätverk av lokala aktörer. Seminaries ordnades för revirsamarbetsgrupperna varje år.

Tassen -observationerna är grundstenen för stamberäkningen för de stora rovdjuren.

Resultat

UTBILDNINGEN FÖR ROVDJURSKONTAKTPERSONER FÖRNYADES OCH ÖPPNADES

För att vara rovdjurskontaktperson krävs mycket expertkunskap. De måste ha mångsidig kunskap om de stora rovdjuren som arter, kunna observera arterna och förstå hur samlevnad mellan rovdjur och människor fungerar. Utbildningen för rovdjurskontaktpersoner förnyades för att uppfylla dagens krav. Grundkursen gjordes öppen för alla på webbplatsen Riistainfo.fi.

I fortsättningen måste en rovdjurskontaktperson antingen gå grundkursen på webben eller delta i en utbildning som ordnas av viltcentralen. Också personer som redan arbetar med uppdraget uppmanades att ta del av materialet och uppdatera sina kunskaper. Enligt responsen var kursen bra, även om innehållet fortfarande kunde utvecklas och kursen göras lättare att använda.

Utbildningsmaterialet utökades med nya temapaketer, såsom kommunikation inom uppdraget som rovdjurskontaktperson, identifiering av skador på husdjur som orsakats av stora rovdjur och DNA-provsinsamling.

Inom projektet har information om rovdjurskontaktpersonernas nätverk aktivt kommunicerats i sociala och traditionella medier och medborgarna har påmint om vikten av att rapportera sina observationer.

Under projektets gång genomfördes webbutbildningen av fler än 700 personer.

Länk till grundkursen för rovdjurskontaktpersoner på webben.

En rovdjurskontaktpersons mäter vargspår med måttband.

Bild: Mikko Jokinen

Bild: Roine Piirainen

REVIRSAMARBETSGRUPPERNA FICK STÖDMATERIAL FÖR SIN VERKSAMHET OCH AKTUELL VARGINFORMATION

Revirsarbetsgrupperna ser ut som sina deltagare. I ett flertal grupper har samarbetet under årens gång rutinerats och där aktörerna känner varandra och samtalet är mångsidigt. Grupperna har bollat idéer och genomfört olika åtgärder på bred front. De har till exempel skrivit inslag till lokaltidningar, arrangerat stugkvällar, skrivit utlåtanden och spridit information om förebyggande av rovdjursskador.

Det uppdaterade stödmaterialet beskriver hur revirsarbetsgrupper kan grundas för nya revir, fungerar som ett stöd för grupperna, ger exempel på åtgärder och främjar informationsspridning.

För grupperna ordnades en seminarieturné varje år där projektpersonalen åkte runt och berättade om aktuella vargämnen och diskuterade med grupperna om aktuella frågor. Seminarierna fick god respons.

Revirsarbetsgrupperna
ser ut som sina deltagare

ROVDJURSKONTAKTPERSONERNAS SYNPUNKTER KARTLADES

Att kontinuerligt utveckla nätverket av rovdjurskontaktpersoner är viktigt. Nätverket fungerar som en aktiv del av landsbygdssamhället och är en viktig brobyggare mellan olika aktörer. På lokal nivå ses en rovdjurskontaktperson ofta som en expert som är trovärdigare och lättare att närma sig än avlägsna representanter för förvaltningen.

Under projektets gång genomfördes ett examensarbete där rovdjurskontaktpersoner blev tillfrågade om nätverkets verksamhet, vilka utmaningar de har stött på, vad som motiverar dem och vilka utvecklingsbehov som finns. Enkäten besvarades av 1 127 rovdjurskontaktpersoner.

Enligt enkäten motiveras rovdjurskontaktpersonerna av få ta del av rovdjursobservationerna, att samla in information om vilt och att säkerställa hållbar jakt. Utmaningar inom rovdjurskontaktpersonsverksamheten som nämndes var att de frivilliga blir äldre och att deras insatser inte uppskattas tillräckligt. Nätverket är obekant för många medborgare, vilket gör att allmänheten inte anmäler in observationer eller är i kontakt med nätverket i en så hög grad som skulle vara önskvärt. Dessutom kritiserade en del av respondenterna Naturresursinstitutets stamuppskattningar av de stora rovdjuren.

Ett årligt seminarium för revirsamarbetsgrupperna. Bild: Mirja Rantala

Modellverktyg för förvaltningen av vargstammen

En matematisk modell är som en miniatyr av djursamhällets funktioner. Med hjälp av den kan vi tolka arternas komplicerade samspel och beakta det i beslut som rör vargen.

Till Finlands natur hör såväl de stora rovdjuren (alltså björn, varg, lodjur och järv) som klövdjuren (exempelvis älg, vitsvanshjort, rådjur och skogsren). Arterna samspelar med varandra: Vissa jagar andra och vissa tävlar om till exempel föda. Artövergripande förvaltning tar hänsyn till arternas ömsesidiga beroendeförhållanden och samspel. Till exempel vid planeringen av älgjakten beaktas att varg och björn jagar älg.

Det kan vara relativt lätt att räkna ut hur en vargflock påverkar älgarna inom vargreviret. Men vad händer om det också finns björn eller vitsvanshjortar i samma område? Vad händer med vargen om jaktkvoterna för älg ändras? Ju fler arter, områden eller andra detaljer som läggs till i ekvationen, desto svårare blir det att få en helhetsuppfattning.

En matematisk modell är en förlängning av hjärnan. Modellering, matematik och datorprogrammering är hjälpmedel för att sammanföra information som annars skulle vara svår att greppa. Om en modell är byggd som en tillräckligt noggrann beskrivning av nuläget kan den användas för att förutse framtiden och bedöma konsekvenserna av olika beslut i djursamhället.

Målet

Utveckla två verktyg för att sammanföra och tolka stora datamängder till stöd för myndigheters, förvaltningens och beslutsfattares arbete. Det första av dem åskådliggör hur olika stamregleringsåtgärder inverkar på hjortdjurs- och rovdjursstammarnas populationsvariationer, och det andra samlar information relaterad till vargen som stöd för tillsynsmyndigheterna.

Åtgärder

- Inom projektet byggdes ett flerartsspel, det vill säga en modell som åskådliggör hur olika stamregleringsåtgärder påverkar hjortdjurs- och rovdjursstammarna. [Flerartsspelet är tillgängligt för alla på webben.](#)
- Till stöd för tillsynen och förebyggande av olika konflikter orsakade av vargen skapades ett internt verktyg för tillsynsmyndigheterna.

Älg. Bild: Pentti Sormunen

Resultat

FLERARTSSPELET SKILDRAR ARTERNAS NÄRINGSVÄV

Flerartsspelet är ett interaktivt verktyg där användaren kan välja två hjortdjursarter och två stora rovdjur och testa olika situationer, till exempel vad som skulle hända om djuren inte jagades alls eller om någondera försvann ur området. Användaren kan också ställa in önskade målstorlekar för hjortdjurs och rovdjursstammarna och studera ifall det går att uppnå målen för alla arterna samtidigt.

Flerartsspelet ger en överblick över hur artövergripande förvaltning fungerar och vilken slags växelverkan mellan arterna som kan uppstå. Spelet är speciellt framtaget för personer som planerar jakt och andra som är intresserade av ämnet.

Även om flerartsspelet åskådliggör hur näringsväven mellan djuren fungerar, är den baserad på förenklingar. Spelet är inte lämpat för att direkt användas i jaktplanering i praktiken.

Flerartsspelet ger en överblick över
hur artövergripande förvaltning
fungerar och vilken slags växelverkan
mellan arterna som kan uppstå.

Skogsren. Bild: Hannu Huttu

FLERARTSSPELET TOGS FRAM I FORM AV ETT SAMARBETE OCH HAR FÖREVISATS PÅ BRED FRONT

Ett flertal intressenter deltog i planeringen och utvecklingsarbetet av flerartsspelet. Myndigheter, förvaltningen, naturskyddet, jägarna, renskötseln och djurhållningen var alla representerade. På två möten behandlades vilka utmaningar verktyget borde kunna svara på och vilka variabler och åtgärder verktyget kunde innefatta.

Flerartsspelet förevisades och användes under de årliga sammankomsterna i älgskötselområdena, som ordnades av viltcentralen. Flera möten ordnades även för de regionala viltvårdsråden och andra intressenter, och spelet förevisades på möten för avskjutningsplanering för älgstammen och andra utbildningsevenemang. Åren 2021–2024 deltog sammanlagt omkring 2 200 personer i de olika evenemangen.

Viltcentralens personal bedömde att flerartsspelet i någon mån var till hjälp för att åskådliggöra samspelen mellan storviltsarterna. Flertalet rovdjurs- och bytesarter samt det stora antal faktorer som påverkade djurstammarna i spelet gjorde det dock utmanande att få grepp om verktygets nytta.

MYNDIGHETSVERKTYGET UNDERLÄTTAR DEN VARGRELATERADE TILLSYNEN

Myndighetsverktyget används internt av polisen, Forststyrelsen, gränsbevakningsväsendet och tullen. Även om verktyget togs fram av Naturresursinstitutet har bara tekniska administratörer tillgång till det.

Verktyget visar information på en enhetlig karta som tillsynsmyndigheterna tidigare har samlat in via olika informationsplattformar. Materialet består till exempel av vargobservationer, vargrevir i stamuppskattningen, resultat av DNA-analyser och vargobservationernas uppskattade avstånd från boningshus.

Det mer exakta innehållet i myndighetsverktyget är sekretessbelagt enligt 24 § 4 punkten i offentlighetslagen, liksom många andra plattformar som polisen och andra organ har tillgång till för att tillämpa lagen.

MODELLERINGEN UTVECKLAS INOM VILTOMRÅDET

Arbetet med att utveckla modelleringen inom viltområdet, som påbörjades i och med projektet VargLIFE, har fortsatt inom andra projekt. Naturresursinstitutet har sedermera utvecklat den matematiska modellen som flerartsspelet bygger till att bli mer detaljerad och fått den att bättre beskriva fenomen som sker i naturen. Målet är att modellen ska förutsäga arternas regionala täthet i Finland för flera år framåt.

För att modellen ska fungera krävs forskningsrön om djurens ekologi. Information samlas till exempel in i ett fältforskningsprojekt med fokus på rådjur, vitsvanshjort och lodjur. Syftet är att reda ut hur rovdjuren påverkar bytesarternas förökning, kalvarnas överlevnad och området de rör sig i. Informationen används bland annat för att precisera prognoserna som modellen producerar.

Björn. Bild: Mari Tikkunen

Kommunikation

Information spelar en viktig roll när det gäller både den samhälleliga debatten och faktisk samlevnad tillsammans med vargen. Information om var man kan få hjälp och stöd och hur man själv kan skydda sina husdjur hjälper människor att klara sig på vargrevir.

Debatten om vargen är känsloladdad och fylld av olika påståenden om politik, forskning och vargen som djur. Mitt i informationsflödet kan det vara svårt att greppa vad som är sant och uppdaterat.

Medborgarnas törst efter information om vargen är stor. Ungefär 70 procent av den vuxna befolkningen som bor söder om renskötselområdet berättar att de har läst en vargnyhet under de senaste åren. Det är inte konstigt, med tanke på att i medeltal 2 600 webbnyheter om vargen publiceras i Finland varje år. Det innebär minst ungefär 50 vargnyheter varje vecka!

Målet

Stärka medborgarnas delaktighet i frågor kring vargförvaltningen och uppföljningen av stammen, erbjuda personer som bor i vargområden information och stöd, främja en konstruktiv dialog med intressenter och göra forskningsbaserad information till en allt större del av den offentliga debatten.

Åtgärder

- Information om hur projektet framskred och dess resultat spreds på webbplatsen, i sociala medier, i traditionella medier och på många andra sätt.
- Mediemonitorn som byggdes inom projektet följde upp och kategoriserade vargnyheter med hjälp av artificiell intelligens.
- Skolmaterial introducerade barn till de stora rovdjuren. Experter från viltcentralen och FNF Nyland besökte skolor runt om i Finland.
- Evenemang med vargtema arrangerades för journalister och riksdagsledamöter.
- Deltagarna på projektets internationella seminarium tog med sej lärdomar om samlevnad från andra länder och tillämpade dem i praktiken tillsammans.
- FNF Nyland arrangerade två möten för allmänheten med vargtema i Västra Nyland.

Mediadag på Björkö. Bild: Mari Lyly

Resultat

PROJEKTET BLEV KÄNT I VARGOMRÅDENA OCH SAMARBETADE TILLSAMMANS MED INTRESSEGRUPPERNA

De viktigaste intressegrupperna för projektet representerades av en mångsidig grupp av invånare i vargområden och på landsbygden, så som djurgårdsägare, jägare och naturvårdare. Arbetet delades upp i olika teman: gemensamma terrängutflykter på jakt efter DNA-prov, gemensam patrullering mellan tillsynsmyndigheterna, bya- och stugkvällar med vargtema, verkstäder, internationella seminarier och möten på plats och på distans.

Projektets experter deltog i olika lokala och regionala evenemang, blev intervjuade av journalister och svarade på många olika slags frågor som medborgarna hade.

Sociala mediekanaler fungerade inte bara som informationskanal utan även som en viktig metod för kundservice och interaktion. Medan projektet pågick kom det in många frågor som besvarades med hjälp av experter från flera organisationer. Svaren på de vanligaste frågorna publicerades på webbsidan (www.susilife.fi).

Av den vuxna befolkningen söder om renskötselområdet kände 25 procent till projektet vid namn 2024¹. En ännu större andel berättade att de hade läst nyheter eller på annat sätt hört om projektets teman. Projektet och arbetet kring vargen blev mer bekant för invånare i vargområden än personer som bodde på annat håll.

Totalt över

3 200

följare på olika konton
på sociala medier

Projektet presenterades
på över

240

evenemang för ungefär

10 0000

personer

Projektet och arbetet kring vargen
blev mer bekant för invånare i
vargområden än personer som bodde
på annat håll.

¹ Pellikka, J. & Ala-Kurikka, I. 2024. Kansalaiset ja susi. Forskning om naturresurs- och bioekonomi 96/2024. Naturresursinstitutet. Helsingfors. 49 s.

UNDER SKOLBESÖK FICK ELEVER BEKANTA SIG MED DE FYRA STORA ROVDJUREN I FINLAND

Stora rovdjuren
-skolmaterial

Skolmaterialet som presenterade björnen, lodjuret, vargen och järven bestod av en lärarguide, broschyrer, videor, diavisningar, affischer och uppgifter. Skolmaterialet finns fritt tillgängligt för alla på webben. Dessutom delades lärarguider och spårbroschyrer ut till 283 läroanstalter. Baserat på responsen var lärarna nöjda med materialet och tackade i synnerhet för videorna och avsnitten som handlade om möten med stora rovdjur och att identifiera spår.

På skolbesöken som gjordes av FNF Nyland och planerare från viltcentralen fick eleverna lära sig om de stora rovdjurens liv, föda och kännetecken. Eleverna fick identifiera rovdjurens tassavtryck med hjälp av en spårmatta tryckt i naturlig skala.

VARGLIFE GAV JOURNALISTER SYNPUNKTER OCH LÖSNINGAR

Under Forststyrelsens ledning arrangerades nio mediatillfällen inom projektet, både på distans och ansikte mot ansikte. En gång om året bjöds journalister in på en fältresa till vargrevir eller områden i närheten av ett revir.

Under 2019–2024 nämndes projektet vid namn i 944 nyhetsartiklar. Det innebär i medeltal tre nyhetsartiklar i veckan. Projektet nämndes inte alltid, även om nyheten handlade om projektets teman eller arbete. Därför har temana sannolikt fått större synlighet än vad antalet gånger som projektets namn förekommit i media antyder.

Enligt journalisterna som deltagit i evenemangen erbjöd projektet VargLIFE information, synpunkter, nya personer att intervjua, mötesplatser och konkreta lösningar.

Inom projektet byggdes också verktyg för mediemonitorering för att följa upp vargnyheter och granska innehållet i dem. Uppföljningsverktyget, den så kallade mediemonitorn, hjälpte till exempel till med att särskilja nyheter som handlade om vargen från nyheter där till exempel ordet "varggrop" nämndes eller som handlade om unga scouter, vargungar. Mediemonitorn gjorde det lättare att följa upp hur och hur ofta vargen syns i nyheterna. Med hjälp av monitorn kunde man förstå att temana och tidpunkterna för samt antalet vargnyheter följer samma mönster varje år: Flest nyheter om vargen publiceras under vintermånaderna när det är snö.

Skolmaterial delades
ut till

283

läroanstalter

Besök gjordes i

149

skolklasser bestående
av totalt

2 681

elever

944

artiklar i media

30

pressmeddelanden

135

journalister deltog i
mediatillfällen

Mediemonitorn gjorde det lättare att
följa upp hur och hur ofta vargen syns
i nyheterna.

Skolbesök. Bild: Tiia Tuomisto

Bild: Joona Kotilainen

Hur tänker finländarna om vargen?

Under projektet VargLIFE har antalet vargar ökat i Finland. Nya vargrevir har bildats framför allt i sydvästra och västra Finland, där bebyggelsen är tät. Trots att vargen påverkar vardagen för allt fler medborgare har åsikterna om vargen hållits oförändrade.

Hur medborgarna ställer sig till vargen kartlades i två medborgarenkäter 2020 och 2024. Vartdera året deltog 2 000 vuxna finländare som bor på fastlandet och söder om renskötselområdet. Hälften av respondenterna bodde i de så kallade "vargkommunerna", det vill säga de kommuner där det har gjorts flest observationer under de senaste åren.

Ungefär 35 procent är mycket eller extremt rädda för att möta en varg när de rör sig i naturen. Finländarna är mer rädda för fästingar eller att möta en björn än att möta en varg. Invånarna i vargkommunerna är mer rädda för att möta en varg än invånarna i andra kommuner.

Ju mer man uppfattar vargen som ett oberäkneligt djur, desto starkare är rädslan. Många tror att vargen kan förlora sin folkskygghet om den inte behöver vara rädd för människan. Åtelmatning misstänks förstärka fenomenet.

Bild: Katja Ronkainen

Största delen av föräldrar till barn under 15 år ser vargen som en liten eller obetydlig risk för sina barn, och större orosmoment är till exempel vägtrafiken eller okända personer.

Hundägare som rör sig i vargområden ser dock vargen som en betydande risk för hundens säkerhet. Vargens närvaro påverkar hobbyer mest i form av hur eller var jakt utövas. Vargens påverkan på bär- och svampplockning har däremot minskat under projektets gång.

Mellan enkäterna minskade oron som ägare av produktions- och sällskapsdjur i vargkommunerna kände.

Stödet för att skydda vargen har förstärkts de senaste åren. Idag förhåller sej ungefär 47 procent i olika grad positivt till skydd av vargen och 30 procent bedömer att de förhåller sig neutralt. En stor andel menar att de förhåller sig neutralt till att skydda vargen. De antingen ser det inte som nödvändigt eller kan inte skapa en stark åsikt om vargjakt. Däremot ansåg 37 procent att vargen under de senaste fem åren har jagats för lite.

Ungefär 7–10 procent av medborgarna accepterar illegalt dödande av varg, medan 20–25 procent förkastar olagligt beteende helt oberoende av situationen. I vargkommunerna har andelen som fullt accepterar olagligheterna minskat, men de flesta av respondenterna är osäkra eller vill inte ta ställning.

Mer om rapporten

<http://urn.fi/>

[URN:ISBN:978-952-](http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-989-5)

[380-989-5](http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-989-5)

(Pellikka ja Ala-Kurikka,
2024)

Bild: Niko Pekonen

VargLIFE projektets viktigaste resultat

I områden där människan och vargen delar livsmiljö uppstår det så gott som utan undantag utmaningar och tvister med beslut som gäller vargen. Var får vargen leva? Hur många vargar får det finnas? Vargkonflikten har karakteriserats som ett "svårfångat problem", alltså ett problem som är svårt att lösa, där olika behov, intressen och värden viras samman.¹ Vargfrågan är som en knut som man försöker öppna genom att dra repen åt olika håll.

Vargstammen växte under projektet VargLIFE. Stammen har förstärkts i synnerhet i sydvästra Finland, det vill säga där bebyggelsen är tät.

Under de senaste åren har de stora rovdjuren – framför allt vargen, men också björnen och lodjuret – diskuterats livligt i politiken. Ett medborgarinitiativ 2020 och regeringsprogrammet 2023 understödde att stamvårdande jakt på varg skulle tillåtas i Finland. I den finländska mediedebatten om vargen är de vanligaste temana enligt projektets mediemonitor politik och diskussion om vargjakten.

Trots att den växande vargstammen och den heta politiska debatten kunde ha vänt den allmänna opinionen emot vargarna, så har detta inte skett under projektets gång. Även om problemen relaterade till vargen inte kunde lösas fick vi en möjlighet att tack vare EU LIFE-finansieringen koncentrera oss på det viktigaste: att stöda invånarna i vargområden, att främja samlevnad genom konkreta verktyg och att kommunicera effektivt. VargLIFE stödde på bred front genomförandet av de åtgärder som listas i förvaltningsplanen för vargen.²

¹ Bisi, J. (2010). Suomalaisen susikonfliktin anatomia.

² Förvaltningsplan för vargstammen i Finland (2019). Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 2019:24. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-015-1>

De praktiska utmaningarna relaterade till vargen, som exempelvis **skador på husdjur**, är lokala. I bästa fall får de som bor i ett vargrevir stöd genom intensivt samarbete på lokal nivå. Detta lyckades vi inom projektet VargLIFE få till stånd tack vare vargplanerarnas och viltpatrullens aktiva fältarbete. Projektet introducerade nya metoder för att skydda husdjur i Finland, och rådgivningen och stödet till lokalbefolkningen i vargområdena fick god respons.

Även om arbetet med djurgårdar var värdefullt var tre planerares arbetsinsats inte nog för att minska antalet vargskador, sett till hela Finland. Arbetet kommer att fortsätta på Finlands viltcentral med finansiering av jord- och skogsbruksministeriet. För att arbetet ska vara resurseffektivt måste förvaltningen och myndigheterna samarbeta över organisationsgränserna på lokal nivå, regional nivå och även på en nationell nivå.

Viltpatrullen i östra Finland utgjorde en ny modell för samarbete mellan myndigheter. Patrullen stödde lokalbefolkningen och rörde väg för diskussion om illegalt dödande av vargar.

De största framgångarna med projektet är de tillfällen där människor **har träffats** ansikte mot ansikte och arbetat tillsammans för att lösa problemen, oavsett om det varit fråga om att hitta en lösning på vargars upprepade gårdsbesök eller att skydda får i vårdbiotoper. Även evenemang riktade till journalister, riksdagsledamöter och invånare i områden med vargrevir upplevdes vara värdefulla mötesplatser för informationsutbyte. Och de glada skolbesöken tillsammans med fascinerande rovdjur var ett kapitel i sig!

Projektet VargLIFE lyckades göra **mediedebatten** om vargen mångsidigare, skapa relationer mellan lokala, nationella och internationella aktörer och stärka den faktabaserade kommunikationen från forskningsinstitut och viltförvaltningen.

I och med projektet är insamlingen av **DNA-prover** bekant än tidigare, och dess värde och betydelse erkänns även av sådana intressegrupper som till exempel har olika ståndpunkt när det gäller jakt på och skydd av vargen.

Skyddsvästar för jakthundar konstaterades vara lämpliga för finländska förhållanden. De användes i någon mån redan innan projektet, men testet under projektet och synligheten som det fick i media gjorde att finländska jägare blev mer medvetna om möjligheterna med skyddsvästar än tidigare. Det återstår att se om vargskyddsvästarna etablerar sig bland jakthundsägare.

Varg*LIFE*